

Porteføljeforvaltning - forretningsvilkår m.m

Gjeldende fra 1. juli 2023

ODIN

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. Almennelige forretningsvilkår	s. 3
2. Egenskaper og risiko knyttet til handel med finansielle instrumenter	s. 7
3. Retningslinjer for ordreutførelse, herunder oppnåelse av beste resultat	s. 11
4. Informasjon om kundeklassifisering	s. 12
5. Lydopptak av telefonsamtaler	s. 14
6. Behandling av personopplysninger	s. 14
7. Oppbevaring og sletting av informasjon	s. 14

Kort om ODIN

Kontaktinformasjon

Odin Forvaltning AS | Et foretak i SpareBank 1-alliansen
Org. nr. 957 486 657
Haakon VII's gate 10, 0161 Oslo
Postboks 1771 Vik
0122 OSLO, Norge
Telefon: + 47 24 00 48 00
Telefax: + 47 24 00 48 01
kundeservice@odinfond.no

For ytterligere informasjon og kommunikasjon med Odin Forvaltning AS (heretter kalt Odin), se punkt 1.17.

Odin har konsesjon til å yte følgende investeringstjenester:

Porteføljeforvaltning

Med porteføljeforvaltning forstås diskresjonær forvaltning av investorers portefølje av finansielle instrumenter på individuell basis og etter investors fullmakt, jf. Verdipapirhandelloven § 2-3 (3).

Investeringsrådgivning

Med finansielle instrumenter forstås de instrumenter som til enhver tid er omfattet av definisjonen i Verdipapirhandelloven § 2-2. Med aktiv forvaltning menes diskresjonær forvaltning av investors portefølje av finansielle instrumenter på individuell basis etter investors fullmakt, jf. Verdipapirhandelloven § 2-3 (3).

Odin står under tilsyn av Finanstilsynet, Postboks 1187 Sentrum, 0107 Oslo

1. ALMINNELIGE FORRETNINGSVILKÅR

Forretningsvilkårene er utarbeidet i henhold til Verdipapirhandelloven og Verdipapirfondloven. Begrep som er definert i Verdipapirhandelloven har tilsvarende betydning når de er benyttet i disse vilkår.

Odins kunder anses å ha vedtatt Forretningsvilkårene som bindende for seg når kunden etter å ha mottatt vilkårene inngår avtaler eller gjennomfører handler med Odin. Odins kunder anses å ha vedtatt Forretningsvilkårene som bindende for seg hva angår de investeringstjenester og eventuelle tilknyttede tjenester Odin utfører for kunden etter mottagelsen av vilkårene.

1.2 Hva Forretningsvilkårene gjelder

Forretningsvilkårene gjelder for Odins investeringstjenester aktiv forvaltning og investeringsrådgivning, samt tilknyttede tjenester så langt det passer. Forretningsvilkårene gjelder i tillegg til særskilte avtaler som inngås mellom Odin og kunden. Ved eventuell motstrid mellom slike avtaler som nevnt og Forretningsvilkårene skal avtalene ha forrang. Motstrid anses ikke å foreligge dersom vilkårene kan anvendes ved siden av hverandre.

I tillegg til ovennevnte vil tjenestene aktiv forvaltning og investeringsrådgivning kunne være regulert av Verdipapirhandelloven med forskrift, Verdipapirregisterloven, lov om regulerte markeder, aksjelovene, kjøpsloven, avtaleloven, angrerettloven, e-handelsloven og annen relevant lovgivning.

Kunden skal inngå en særskilt kundeavtale med Odin for henholdsvis aktiv forvaltning eller investeringsrådgivning. Avtalen inngås skriftlig eller på annet varig medium. Avtalen skal inneholde Odins og kundens vesentlige rettigheter og forpliktelser, herunder henvisning til alminnelige forretningsvilkår og informasjon om kundeklassifisering. Partenes forpliktelser kan beskrives med henvisninger til andre dokumenter, for eksempel disse alminnelige forretningsvilkår.

Odin er ifølge Verdipapirfondloven § 2-15 forpliktet til å følge regler for god forretningsskikk fastsatt for de enkelte markeder. Odin skal påse at kundens interesser og markedets integritet ivaretas på beste måte, herunder bidra til å sikre tilliten i markedet og at lover og regler følges.

Odin har utarbeidet prosedyrer for behandling av klager. Prosedyrene for behandling av klagesaker fås ved henvendelse til Odin. Odin er videre som forvaltningsselskap for verdipapirfond underlagt Finansklagenemnda, postboks 53 Skøyen, 0212 Oslo. Nemnda kan kun behandle tvister med forbrukere som springer ut av Odins alminnelige virksomhet.

1.3 Organisering

Verdipapirfondloven og Verdipapirhandelloven med tilhørende forskrift stiller krav til organiseringen av Odins virksomhet med investeringstjenester. Odins organisering, rutinebeskrivelser og kontrollfunksjoner er tilpasset virksomhetens art, omfang og kompleksitet.

Virksomheten er sikret ved utarbeidelse av nødvendige rutiner, instruksjoner og kontrolltiltak og er for øvrig innrettet i samsvar med de krav som til enhver tid følger av av nevnte lovverk og forskrift. Det er utarbeidet dokumenterte beslutningsprosedyrer, og ansvarsområder og funksjoner er klargjort.

Odins virksomhet med aktiv forvaltning og investeringsrådgivning drives sammen med den ordinære verdipapirfondsforvaltningen i Odin. Det innebærer at en og samme person kan arbeide med og være leder for både verdipapirfondsforvaltningen og investeringstjenestevirksomheten. Odin har som følge av dette særlig fokus på aktsom informasjonshåndtering og rutiner som skal motvirke at interessekonflikter oppstår. Odin skal videre opptre i samsvar med god forretningsskikk og innrette virksomheten slik at interessekonflikter unngås.

1.4 Kundeklassifisering

Odin er i henhold til Verdipapirhandelloven kap. 10 (II) pålagt å klassifisere sine kunder i kundekategorier, henholdsvis ikke-profesjonelle kunder og profesjonelle kunder, herunder kvalifiserte motparter. Det er gitt bestemmelser i Verdipapirhandelloven og forskrifter om hvordan kategoriseringen skal skje. Odin vil informere alle kunder om i hvilken kategori de er klassifisert i.

Klassifiseringen har betydning for omfanget av investorbeskyttelsen. Det stilles større krav til blant annet informasjon og rapportering til kunder klassifisert som ikke-profesjonelle enn til kunder klassifisert som profesjonelle. Videre har Odin i henhold til Verdipapirhandelloven plikt til å innhente opplysninger om kunden for å vurdere om tjenesten eller det aktuelle finansielle instrumentet/produktet er egnet for kunden, (egnethetstest).

Klassifiseringen har betydning for omfanget av testen samt for vurderingen av hva som vil utgjøre «beste utførelse» ved formidling av handler for kunden, se eget bilag til kundeavtalen.

Forretningsvilkårene gjelder for kunder klassifisert som profesjonelle kunder og ikke-profesjonelle kunder. Kunder klassifisert som profesjonelle anses likevel for å ha særlige forutsetninger for selv å vurdere de enkelte markedene, investeringsalternativ, handler og den rådgivning Odin yter. Profesjonelle kunder kan ikke påberope seg særskilte regler og vilkår som er fastsatt for å beskytte den ikke-profesjonelle kunde.

Kunden kan anmode Odin om å endre kundeklassifiseringen. Informasjon om slik omklassifisering og om konsekvensene av dette kan fås ved henvendelse til Odin. Se også punkt 4 nedenfor.

1.5 Kundens ansvar for opplysninger gitt Odin, egnethetstest

For å oppfylle kravet i Verdipapirhandellovens § 10-15 om å foreta egnethetstest, har Odin plikt til å innhente opplysninger fra kunden. Kunden forplikter seg til å gi Odin fyllestgjørende og korrekte opplysninger om egen finansiell stilling, kunnskap om og erfaring fra det aktuelle investeringsområdet, og investeringsmål som er relevant for de ønskede tjenester og finansielle instrumenter/produkter. Kunden forplikter seg også til å informere Odin dersom det skjer vesentlige endringer i opplysninger som tidligere er gitt.

Kunden er innforstått med at Odin er berettiget til å legge opplysningene gitt av kunden til grunn for sin vurdering av om tjenesten eller det finansielle instrumentet er egnet for kunden. Kunden er videre innforstått med at Odin må gis tilstrekkelige opplysninger for å kunne avgjøre om tjenesten eller det finansielle instrumentet/produktet er egnet for kunden. Dersom Odin ikke gis tilstrekkelige opplysninger vil kunden bli informert om at den aktuelle tjenesten eller instrumentet ikke kan ytes.

Verdipapirhandellovens § 10-10 pålegger også at Odin gir kunden en egnethetsrapport samt oversikt over kostnadskomponentene som hører til de finansielle instrumentene.

1.6 Risiko

Kunden er innforstått med at investeringer i og handel med finansielle instrumenter og andre beslektede instrumenter er forbundet med risiko for tap. Den investerte kapital kan øke eller reduseres i verdi. Verdien av de finansielle instrumenter avhenger blant annet av svingninger i finansmarkedene. Historisk verdiutvikling og avkastning kan ikke benyttes som pålitelig indikator på fremtidig utvikling og avkastning på finansielle instrumenter. For mer detaljert informasjon om egenskaper knyttet til de ulike finansielle instrumenter samt til den risiko som er knyttet til handel med ulike finansielle instrumenter vises det til informasjonsskriv på www.odinfond.no, samt til eget bilag til kundeavtalen (punkt 2) som beskriver egenskaper og risiko knyttet til handel med finansielle instrumenter.

Alle handler kunden selv gjennomfører etter at det er innhentet råd fra Odin ved utøvelse av rådgivningen skjer etter kundens eget skjønn og avgjørelse. Hvor Odin yter investeringsrådgivning påtar Odin seg under enhver omstendighet intet ansvar for rådgivningen dersom kunden helt eller delvis fraviker de råd Odin har gitt. Odin garanterer ikke for noe bestemt utfall av en kundes handel.

Kunden må selv evaluere risikoen forbundet med det aktuelle instrument og marked i forbindelse med inngåelse av avtale om investerings-tjenesten aktiv forvaltning. For kunder som har inngått avtale om aktiv forvaltning vil Odin med utgangspunkt i investeringsmandat som er en del av kundeavtalen, etter eget skjønn beslutte og foreta transaksjoner for porteføljen for kundens regning og risiko. Odin garanterer ikke for noe bestemt utfall for forvaltningen av kundens portefølje.

1.7 Særskilte bestemmelser for aktiv forvaltning

1.7.1 Retningslinjer for plassering av ordre

Odin vil søke å sikre kunden best mulig betingelser ved innleggelse av ordre på vegne av kunden. Odin har utarbeidet retningslinjer for slik plassering av ordre for utførelse. Handler vil bli gjennomført i overensstemmelse med disse retningslinjene med mindre kunden har gitt spesifikke instruksjoner om hvordan handelen skal gjennomføres. Ordren vil i så tilfelle utføres i tråd med slik instruksjon.

Odin vil gi kunden hensiktsmessig informasjon om ordreførelse, se også punkt 3 nedenfor.

Ved innleggelse av ordre på vegne av kunden forbeholder Odin seg rett til å aggregere kundens ordre med ordre fra andre kunder, som beskrevet i retningslinjene for ordreførelse.

1.7.2 Odins rapportering om utførte tjenester og kundens reklamasjon

Odin skal gi kunden periodevis skriftlige oversikter over forvaltningen på kundens vegne. Ved aktiv forvaltning skal dette skje ved kvartalsvis rapportering til kunde.

Kunden skal motta handelsbekreftelser på utførte transaksjoner for hver enkelt transaksjon i porteføljen. Slik informasjon skal inneholde vesentlige opplysninger om transaksjonen og være skriftlig. Til ikke-profesjonelle kunder skal Odin sende slik informasjon senest første virkedag etter utførelsen.

Odin skal sende kunden en rapport ved store verdifall. Dersom porteføljens samlede verdi faller med 10 prosent siden siste rapportering, skal kunden informeres og motta rapport senest påfølgende virkedag.

Odin skal gi kunden opplysninger som gjør det mulig for kunden å vurdere Odins forvaltningsresultat. Opplysningene kan gis i form av et uavhengig mål, for eksempel en referanseindeks, som er tilpasset kundens investeringsmål og de finansielle instrumenter som inngår i kundens portefølje. Nærmere bestemmelser om dette følger av kundeavtalen.

Nærmere bestemmelser om rapportering om utførte tjenester, tapsrapportering og øvrige opplysninger fra Odin om den diskresjonære forvaltningen følger av kundeavtalen.

Kunden skal straks etter mottak av periodisk rapport kontrollere denne og så umiddelbart gi melding til Odin dersom kunden vil påberope seg at forvaltningen er utført i strid med investeringsmandatet. Dersom kunden ikke reklamerer uten ugrunnet opphold etter at den periodiske rapporten er mottatt, anses reklamasjonsretten som bortfalt.

Et eget bilag til kundeavtalen skal regulere omfang/innhold og hyppighet på rapporteringen.

1.7.3 Mislighold

For det tilfelle at kunden misligholder sin forpliktelse til å levere finansielle instrumenter eller kontanter i forbindelse med handel for kunde, og Odin blir holdt ansvarlig overfor utførende meglerforetak, gjelder følgende:

Odin kan

1. reversere eller kansellere oppdrag og ordre som ikke er gjennomført,
2. heve inngåtte handelsavtaler eller andre avtaler med kunden, herunder Forretningsvilkårene,
3. foreta deknings salg eller dekningskjøp for egen eller for kundens regning og risiko,
4. foreta motregning og netting mot ethvert tilgodehavende eller enhver rettighet kunden har mot Odin, med mindre dette hindres av ufravikelig lov,
5. utøve tilbakeholdsrett i oppgjøret.

Ved dekningsavtaler bærer kunden risikoen for kurssvingninger eller markedsendringer. Kunden har kun rett til gevinst dersom begrunnelsen for dekningshandelen ikke kan legges kunden til last. Kunden skal dekke kostnader og utlegg ved dekningshandelen.

Kunden har ikke adgang til å foreta deknings salg for Odins regning og risiko. For øvrig gjelder alminnelige erstatningsrettslige regler samt alminnelige ugyldighetsregler.

1.7.4 Handel i utlandet, herunder oppbevaring av kunders aktiva

Dersom avtalen om aktiv forvaltning åpner for handel i utenlandske finansielle instrumenter gjelder følgende:

Ved handel med og oppgjør av utenlandske finansielle instrumenter kan det gjelde avvikende handelsregler, samt oppgjørs- og leveringsbetingelser.

Kunden er innforstått med at handel med finansielle instrumenter i utlandet kan innebære at Odin benytter utenlandske banker, meglere og oppgjørsagenter, samt oppgjørssentraler mv. Det vil avhenge av regelverket i det aktuelle land hvor handelen foretas hvordan klientmidler skal behandles og hvordan de enkelte transaksjoner og oppgjør gjennomføres, herunder om det er levering mot betaling. Disse regler vil kunne være forskjellig fra det regelverk som gjelder i Norge. Herunder kan regelverk for mislighold begått av børsler, meglere, og oppgjørssentraler mv. være annerledes. Kunden vil selv bære risikoen for egne aktiva overført til disse banker, meglere, agenter, børsler, oppgjørssentraler mv., når overføringen skjer for å oppfylle avtale om aktiv forvaltning.

Ved handel i utenlandske markeder kan Forvalter i henhold til lov, forskrift eller skatteavtale være pålagt å holde tilbake beløp tilsvarende ulike former for skatter eller avgifter. Det samme kan gjelde for handel i Norge på vegne av utenlandske kunder.

Der slik tilbakeholdelse skal skje, kan Forvalter foreta en foreløpig beregning av det aktuelle beløp og holde dette beløpet tilbake. Når endelig beregning foreligger fra kompetent myndighet, skal eventuelt for mye tilbakeholdt skatt utbetales kunden så snart som mulig. Det vil være kunden som har plikt til å fremskaffe den nødvendige dokumentasjon for dette og for at dokumentasjonen er korrekt.

1.7.5 Oppbevaring av kunders aktiva – klientkonti, tilbakeholdsrett og verdipapirfinansiering

Odin vil sikre at kundens aktiva holdes adskilt fra Odins egne aktiva og så langt som mulig beskyttes mot Odins øvrige kreditorer.

Kundens finansielle instrumenter vil, dersom disse er registrert i VPS eller liknende verdipapirregister, bli overført til kundens konto i dette register. Dersom det finansielle instrumentet ikke er registrert vil det bli oppbevart i depot hos bank eller annen depositar. Dersom register, bank eller annen depositar går konkurs vil kundens finansielle instrumenter normalt være beskyttet ved separatistrett.

Odin påtar seg intet ansvar overfor kunden for de aktiva som er overført til kundekontoer hos tredjepart (herunder samlekontoer), forutsatt at slik tredjepart er valgt i henhold til gjeldende rett og Odin ellers har oppfylt alminnelig krav til aktsomhet. Dette vil også gjelde dersom tredjepart blir insolvent eller går konkurs. For ytterligere informasjon om ansvarsfraskrivelser, se punkt 1.11.

1.7.6 Tilbakeholdelse av skatter mv.

Ved handel i utenlandske markeder kan Odin i henhold til lov, forskrift eller skatteavtale være pålagt å holde tilbake beløp tilsvarende ulike former for skatter eller avgifter. Det samme kan gjelde for handel i Norge på vegne av utenlandske kunder.

Der slik tilbakeholdelse skal skje, kan Odin foreta en foreløpig beregning av det aktuelle beløp og holde dette beløpet tilbake. Når endelig beregning foreligger fra kompetent myndighet, skal eventuelt for mye tilbakeholdt skatt utbetales kunden så snart som mulig. Det vil være kunden som har plikt til å fremskaffe den nødvendige dokumentasjon for dette og for at dokumentasjonen er korrekt.

1.8 Angrerett, opplysningsplikt etter e-handelsloven

Angrerettloven og e-handelsloven pålegger Odin å gi nærmere opplysninger om bl.a. Odin, de tjenester som ytes og gjennomføringen av elektronisk handel. De nødvendige opplysningene er tatt inn under de kapitlene i Forretningsvilkårene de naturlig hører inn under, eller de vil fremgå i tilknytning til de enkelte tjenester eller gjennomføring av disse.

Alt salg av finansielle instrumenter, herunder fondsandeler, skjer enten fra fast forretningssted eller ved fjernsalg. Ved salg fra fast forretningssted har kunden ikke angrerett. Kunden har heller ikke angrerett ved fjernsalg av finansielle instrumenter.

Dette skyldes at verdien på de finansielle instrumentene, herunder fondsandeler, avhenger av svingninger i finansmarkedene som Odin ikke har innflytelse på, og som kan forekomme i angrerettperioden. Det vises til lov om opplysningsplikt og angrerett mv. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted av 20. juni 2014 nr. 27.

1.9 Godtgjørelse og kostnader

Kunden skal betale godtgjørelse til Odin i samsvar med de priser som til enhver tid fastsettes av Odin.

Odin vil forut for utføring av tjenester gi nærmere informasjon om godtgjørelse, samlede kostnader og utlegg som skal betales. Slik informasjon vil også inneholde betalingsbetingelser. Informasjonen vil fremgå i eget bilag til kundeavtalen.

1.10 Markedsmisbruk – Rapportering

Odin legger stor vekt på at regler om markedsmisbruk og god markedspraksis følges. Dette gjenspeiles bl.a. i organiseringen av Odin og interne retningslinjer for håndtering av ansattes egenhandel og regler som skal redusere muligheten for interessekonflikter mellom Odin, dets ansatte, kundene og markedet for øvrig.

Odin har videre i sine interne rutiner lagt til grunn verdipapirhandelloven § 3-1 (1) som inkorporerer Markedsmisbruksforordningen (EU) 596/2014 (MAR) i norsk rett, § 10-9 (taushetsplikt), § 10-11 og § 3-9 (god forretningsskikk), Veiledning av 25.04.2014 fra Finanstilsynet og Markedsadferd 16.02.2017 fra Finanstilsynet. Formålet med disse rutinene er å ha etablerte retningslinjer som skal bidra til å påse at ansatte i Odin Forvaltning AS ("ODIN") overholder reglene om håndtering av innsideinformasjon i verdipapirhandelloven, og herunder i MAR.

I henhold til MAR artikkel 16 (2) er Odin pliktig til å føre kontroll med ordrer og transaksjoner for å kunne avdekke og rapportere "mistenkelige" ordrer og transaksjoner til Finanstilsynet. Med "mistenkelige" ordrer og transaksjoner menes ordrer og transaksjoner som kan utgjøre innsidehandel eller markedsmanipulasjon eller forsøk på innsidehandel eller markedsmanipulasjon. Loven forbyr Odin å informere kunden om slik rapportering. Odin kan ikke holdes ansvarlig for tap kunden påføres dersom rapportering har skjedd i god tro.

1.11 Ansvar og ansvarsfritak

Odin er ikke ansvarlig dersom en uegnet tjeneste ytes som følge av at kunden har gitt Odin ufullstendige eller uriktige opplysninger, jf. punkt 1.5.

Odin påtar seg intet ansvar for indirekte skade eller tap som påføres kunden som følge av at kundens avtale(r) med tredjemann helt eller delvis faller bort eller ikke blir riktig oppfylt.

Odin eller dets ansatte er for øvrig ikke ansvarlig for kundens tap så lenge Odin eller dets ansatte ved oppdrag har oppfylt alminnelige krav til aktsomhet. For de tilfeller der Odin har benyttet kredittinstitusjoner, verdipapirforetak, oppgjørssentraler, forvaltere eller andre tilsvarende norske eller utenlandske medhjelpere, vil Odin eller dets ansatte kun være ansvarlig for disse medhjelperes handlinger eller unnlatelser dersom Odin ikke har oppfylt alminnelige krav til aktsomhet ved utvelgelsen av sine medhjelpere. Dersom medhjelpere som nevnt i forrige punktum er benyttet etter ordre eller krav fra kunden påtar Odin seg intet ansvar for feil eller mislighold fra disse.

Odin er ikke ansvarlig for skade eller tap som skyldes hindring eller andre forhold utenfor Odins kontroll, herunder strømbrudd, feil eller brudd i elektroniske databehandlingssystemer eller telenett mv., brann, vannskade, streik, lovendringer, myndighetenes pålegg eller lignende omstendigheter.

Odin er ikke ansvarlig for de tilfeller der forsinkelse eller uteblivelse skyldes at penge- eller verdipapiroppkjøret er suspendert eller opphørt som følge av forhold utenfor Odins kontroll.

1.12 Interessekonflikter

Odin vil søke å unngå at det oppstår interessekonflikter og har retningslinjer og rutiner for å sikre at virksomhetsområdene i Odin opererer uavhengig av hverandre slik at interessekonflikter unngås.

Odin har videre en særlig plikt til å sørge for at kundens interesser går foran Odins interesser og foran interessene til personer med direkte eller indirekte kontroll i Odin. Likeledes skal enkelte kunder ikke usaklig tilgodeses på bekostning av andre kunder. Dersom interessekonflikter ikke kan unngås eller det foreligger en risiko for at kundens interesser skal bli skadelidende på grunn av en interessekonflikt, vil Odin informere kunden om interessekonfliktens generelle karakter og/eller årsaken til interessekonflikten. Dette vil skje før den aktuelle tjenesten gjennomføres.

Det gjøres oppmerksom på at Odin kan ha oppdrag for flere selskaper i konsern.

Videre, dersom Odin har en særlig interesse ut over den alminnelige inntjening, f.eks. som følge av egne posisjoner av et visst omfang i de finansielle instrumenter rådgivningen/ forvaltningen gjelder, vil det bli opplyst om denne interesse.

Dette, samt de særskilte taushetspliktbestemmelser som gjelder, kan medføre at Odins ansatte som har kontakt med kunden kan være forhindret fra å benytte eller ikke kjenner til informasjon som foreligger i Odin og som kan være relevant for kundens investeringsbeslutninger. I enkelte tilfeller vil kundens kontaktperson(er) i Odin ikke ha anledning til å utøve rådgivning med hensyn til bestemte investeringer. Odin kan i slike tilfeller ikke begrunne hvorfor det ikke kan gi råd eller utføre en bestemt ordre.

Ytterligere informasjon om Odins regler for behandling av interessekonflikter kan fås ved henvendelse til selskapet.

1.13 Verdipapirforetakenes sikringsfond

Odin er medlem av Verdipapirforetakenes sikringsfond i samsvar med Verdipapirhandelloven. Sikringsfondet skal gi dekning for krav som skyldes dets medlemmers manglende evne til å tilbakebetale penger eller levere tilbake finansielle instrumenter som oppbevares, administreres eller forvaltes av medlemmene i forbindelse med utøvelse av investeringstjenester og/eller visse tilleggstjenester. Dekning ytes med for tiden inntil kroner 200.000 per kunde.

Sikkerheten dekker ikke krav som stammer fra transaksjoner omfattet av rettskraftig straffedom om hvitvasking av penger eller kunder som har ansvar for eller har trukket fordel av forhold som vedrører Odin, når slike forhold har forårsaket Odins økonomiske vanskeligheter eller bidratt til en forverring av Odins økonomiske situasjon.

Sikkerheten dekker heller ikke krav fra finansinstitusjoner, kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper verdipapirforetak, verdipapirfond og andre foretak for kollektiv forvaltning, pensjonskasser og pensjonsfond, samt fra eventuelle konsernselskaper til Odin.

1.14 Tiltak mot hvitvasking av penger

Ved etablering av kundeforhold skal kunden gjennom legitimasjonskontroll mv. dokumentere sin identitet samt angi og dokumentere eventuelle fullmakts- eller representasjonsforhold, slik at Odin til enhver tid kan oppfylle sine plikter i henhold til regler som følge av tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, slik disse til enhver tid gjelder.

Kunden er kjent med at Odin er eller kan være forpliktet til å gi offentlige myndigheter alle relevante opplysninger knyttet til kundeforholdet eller enkelttransaksjoner. Dette kan skje uten at kunden opplyses om at slike opplysninger er gitt.

1.15 Opplysningsplikt overfor myndigheter og andre, personopplysninger

Odin vil uaktet lovbestemt taushetsplikt gi informasjon om kunden, kundens transaksjoner, innstående på klientkonto og annet til de myndighetsorganer som måtte kreve dette i medhold av gjeldende rett.

Kunden anses å ha samtykket i at opplysninger som er undergitt taushetsplikt også kan gis til de markedsplasser, oppgjørssentraler o.l. som måtte kreve dette i medhold av lov, forskrift eller andre regler fastsatt for disse organer.

Opplysninger om kunden vil behandles i samsvar med reglene i personopplysningsloven og annen relevant lovgivning, samt konsesjoner for virksomheten i Odin.

Personopplysningsloven gir med visse unntak kunden rettigheter mht. å få vite hva slags behandling som foretas med personopplysninger og rettigheter mht. å få informasjon om innsamling av opplysninger om kunden. Kunden kan også kreve rettet mangelfulle opplysninger.

1.16 Endringer

Odin forbeholder seg rett til å endre Forretningsvilkårene. Vesentlige endringer får virkning fra det tidspunkt de skriftlig er meddelt kunden. Kunden anses å ha akseptert å motta melding om endringer per e-post dersom kunden har oppgitt e-post adresse til Odin. Andre endringer trer i kraft fra det tidspunktet de er publisert på Odins internettside. Endringer vil ikke ha virkning for handler, transaksjoner mv. som er inngitt eller gjennomført før tidspunktet for meddelelsen av endringene.

1.17 Meddelelser, språk og fullmakter

Kundens skriftlige meddelelser skal sendes pr brev, telefaks eller etter avtale pr SWIFT eller annen elektronisk kommunikasjon.

Meddelelser sendt pr telefaks skal bekreftes ved oversendelse av originalbrev, med mindre annet fremgår av disse vilkår. Kunden kan i kommunikasjon med Odin benytte norsk eller engelsk. Kunden skal ved etablering av forretningsforholdet meddele Odin personnummer/ organisasjonsnummer, adresse, telefon- og telefaksnummer, eventuelle elektroniske adresser samt eventuelle fullmektiger. Det samme gjelder for bankkontoer og verdipapirkontoer i VPS eller annet tilsvarende register. Eventuelle endringer skal straks meddeles Odin skriftlig.

1.18 Tolkning

I tilfelle motstrid med lovgivning som kan fravikes ved avtale skal Forretningsvilkårene ha forrang.

I tilfelle der det henvises til lovgivning, andre regler eller disse vilkår skal dette forstås slik disse lover, regler og vilkår til enhver tid gjelder.

Vedrørende forholdet mellom Forretningsvilkårene og øvrige avtaler inngått mellom Odin og kunden, se punkt 2.

1.19 Vernetting - lovvalg – tvisteløsning

Twister i forholdet mellom kunden og Odin, herunder tvister som står i forbindelse med Forretningsvilkårene skal løses etter norsk rett med Oslo tingrett som (ikke-eksklusivt) vernetting.

Utenlandske kunder, herunder nordmenn hjemmehørende i utlandet, som kan påberope seg lover eller regler som gir beskyttelse mot rettsforfølgelse fra Odin i relasjon til sine forpliktelser overfor Odin, fraskriver seg denne rett så langt dette ikke er i direkte strid med de aktuelle lover eller regler.

1.20 Språk

Forretningsvilkårene finnes i norsk og engelsk versjon. Ved motstrid skal den norske versjonen ha forrang.

2. EGENSKAPER OG RISIKO KNYTTET TIL HANDEL MED FINANSIELLE INSTRUMENTER

Informasjon til kunder om egenskaper og risiko knyttet til finansielle instrumenter (aksjer, aksjerelaterte instrumenter, obligasjoner og verdipapirfond).

Kunden skal være kjent med at handel med finansielle instrumenter skjer på kundens egen risiko. Kunden må selv sette seg inn i foretakets alminnelige forretningsvilkår før handel med finansielle instrumenter begynner, samt annen relevant informasjon om det aktuelle finansielle instrumentet og dets egenskaper og risiko.

Nedenfor følger informasjon om egenskaper og risiko knyttet til et utdrag av finansielle instrumenter. For mer utfyllende informasjon se <http://www.vpff.no/For-investor/Finansielle-instrumenter>

1. Handel med finansielle instrumenter

Handel med finansielle instrumenter, som aksjer, egenkapitalbevis, obligasjoner, sertifikater, finansielle derivatinstrumenter eller andre rettigheter og forpliktelser som er beregnet for handel i verdipapirmarkedet, skjer normalt i en organisert form i et **handels-system**. Med handelssystem menes f.eks. et regulert marked eller gjennom en multilateral handelsfasilitet (MHF).

På et **regulert marked** (herunder børs) handles ulike typer finansielle instrumenter. På Oslo Børs handles aksjer, egenkapitalbevis, obligasjoner, sertifikater, enkelte fondsandeler og en rekke ulike finansielle derivatinstrumenter. Kursinformasjon om de finansielle instrumenter som handles på det regulerte markedet, publiseres regelmessig via deres hjemmeside, i aviser eller gjennom andre media.

2. Risiko knyttet til handel med finansielle instrumenter

2.1 Generelt om risiko

Finansielle instrumenter gir normalt avkastning i form av utbytte (aksjer og fondsandeler) eller rente (rentebærende instrument). I tillegg kan prisen (kursen) på instrumentet øke eller reduseres i

forhold til det prisen var på det tidspunktet investeringen ble gjort. Den totale avkastningen er summen av utbytte/rente og prisendring på instrumentet.

Naturligvis søker investor en total avkastning som er positiv, dvs. som gir **gevinst**. Men det finnes også en **risiko** for at den totale avkastningen blir negativ dvs. at det blir et **tap** på investeringen.

Risikoen for tap varierer mellom de ulike finansielle instrumenter. Vanligvis er sjansen for gevinst på en investering i et finansielt instrument koblet til risikoen for tap. I plasseringssammenheng brukes ofte ordet risiko som uttrykk både for risiko for tap og for muligheten for gevinst. Det finnes ulike måter å investere i finansielle instrumenter for å redusere risikoen. Vanligvis er det bedre risikomessig å investere i flere forskjellige finansielle instrumenter enn i ett eller noen få finansielle instrumenter. Disse instrumentene bør da ha egenskaper som innebærer en spredning av risiko og ikke samle risiko som kan utløses samtidig. Ved handel med utenlandske finansielle instrumenter oppstår også en **valutarisiko**.

2.2 Ulike typer av risikobegrep

I forbindelse med den risikovurderingen som investor bør foreta seg ved investeringer og handel med finansielle instrumenter, og videre foreta seg fortløpende under hele investeringsperioden, finnes mange ulike risikotyper og andre faktorer som kunden bør være oppmerksom på.

Nedenfor følger noen av de viktigste risikotyper:

Markedsrisiko – risikoen for at markedet i sin helhet, eller visse deler av markedet, hvor kunden har gjort sin investering, går ned (eksempelvis det norske aksjemarkedet).

Kredittrisiko – risikoen for sviktende betalingsevne hos utsteder eller en motpart.

Prisvolatilitetsrisiko – risikoen for at markedet i sin helhet, eller visse deler av markedet, hvor kunden har gjort sin investering, går ned (eksempelvis det norske aksjemarkedet).

Kursrisiko – risikoen for at kursen/prisen på et finansielt instrument går ned.

Skatterisiko – risikoen for at skatteregler og/eller skattesatser er uklare eller kan endres.

Valutarisiko – risikoen for at en utenlandsk valuta som investeringen er knyttet til reduseres i verdi (eksempelvis visse fondsandeler i et verdipapirfond som er plassert i amerikanske verdipapir notert i USD).

Juridisk risiko – risikoen for at relevante lover og regler er uklare eller endres. Selskapsspesifikk risiko – risikoen for at et selskap går dårligere enn forventet eller at selskapet blir rammet av en negativ hendelse slik at de finansielle instrumenter som er knyttet til selskapet dermed kan falle i verdi.

Bransjespesifikk risiko – risikoen for at en spesifikk bransje går dårligere enn forventet eller blir rammet av en negativ hendelse slik at de finansielle instrumenter som er knyttet til selskapene i den aktuelle bransjen dermed kan falle i verdi.

Likviditetsrisiko – risikoen for at kunden ikke kan selge et finansielt instrument på et tidspunkt kunden måtte ønske fordi omsetningen og kjøpsinteressen i det finansielle instrumentet er lav.

Renterisiko – risikoen for at det finansielle instrumentet som kunden investerer i reduseres i verdi på grunn av endringer i markedsrenten.

3. Aksjer og aksjerelaterte instrumenter

3.1 Generelt om aksjer

3.1.1 Aksjer og aksjeselskap

Aksjer i et aksjeselskap gir eieren rett til en andel av selskapets **aksjekapital**. Hvis selskapet går med overskudd, gir normalt selskapet **utbytte** på aksjene. Aksjer gir også stemmerett på generalforsamlingen, som er det øverste beslutende organet i selskapet. Jo flere aksjer eieren har, desto større andel av kapitalen, utbytte og stemmene har normalt aksjeeieren. Stemmeretten kan variere avhengig av hvilken kategori aksjene har. Det finnes to typer aksjeselskap i Norge, **allmennaksjeselskap** (ASA) og **aksjeselskap** (AS).

3.1.2 Aksjekursen

Kursen (prisen) på en aksje påvirkes for en stor del av **selskapets** framtidsutsikter. En aksjekurs kan gå opp eller ned avhengig av aktørenes analyser og vurderinger av selskapets muligheter for å gjøre **fremtidsgevinster**. Den fremtidige eksterne utviklingen av konjunkturer, teknikk, lovgivning, konkurranse osv. avgjør hvilken etterspørsel det blir etter selskapets produkter eller tjenester og det er derfor også av grunnleggende betydning for kursutviklingen på selskapets aksjer.

Det **generelle rentenivået** (markedsrenten) spiller også en avgjørende rolle for kursutviklingen. Hvis markedsrenten stiger, kan rentebærende finansielle instrumenter som utstedes samtidig, gi bedre avkastning. Ofte faller da kursene på noterte aksjer og på allerede utestående rentebærende instrumenter med lavere rente. Årsaken er at den økende avkastningen på nyutstedte rentebærende instrumenter relativt sett kan bli bedre enn avkastningen på aksjer, og på utestående rentebærende instrumenter. Dessuten kan aksjekursene påvirkes negativt ved at renten på selskapets gjeld øker, fordi dette reduserer de fremtidige gevinstmulighetene for selskapet.

Også **andre faktorer som er knyttet direkte til selskapet**, f.eks. endringer i selskapets ledelse og organisasjon, produksjonsavbrudd med mer kan påvirke selskapets fremtidige evne til å skape gevinster, både på kort og lang sikt. Selskaper kan i verste fall gå så dårlig at det må erklæres **konkurs**.

Aksjekapitalen, dvs. aksjeeiernes investerte kapital, har siste prioritet til å få utbetalt noe fra konkursboet. Først må selskapets øvrige gjeld være innfridd i sin helhet. Dette resulterer ofte i at det ikke er midler igjen i selskapet etter betaling av gjeld slik at aksjene i selskapet blir verdiløse.

Også kursutviklingen på finansielle instrumenter notert på større utenlandske regulerte markeder og andre handelssystem påvirker kursutviklingen i Norge, blant annet fordi flere norske selskap også er notert på utenlandske regulerte markeder eller handles i andre handelssystem. Prisutjevninger (arbitrasje) skjer da mellom markedene. Kursen på aksjer i selskap som tilhører samme bransje/sector påvirkes ofte av forandringer i kursen hos andre selskap innenfor samme bransje/sector. Denne påvirkningen kan også gjelde for selskap i ulike land.

Aktørene i finansmarkedet har ulike oppfatninger om hvordan aksjekurser vil utvikle seg. Disse faktorer, som også innbefatter hvordan selskapet blir verdsatt, bidrar til at det finnes både kjøpe-

re og selgere. Hvis investorene har den samme oppfatningen om kursutviklingen vil de enten kjøpe, og da oppstår et kjøpspress fra mange kjøpere eller så vil de selge, og da oppstår det et salgspres fra mange selgere. Ved kjøpspress stiger kursen, og ved salgspres faller den.

Omsetningen, dvs. hvor mye som kjøpes eller selges av en bestemt aksje, påvirker aksjekursen. Ved høy omsetning reduseres forskjellen, også kalt «*spread*», mellom den kurs kjøperne er villige til å betale (kjøpskursen) og den kursen selgerne forlanger (salgskursen). En aksje med høy omsetning, der store beløp kan omsettes uten større innvirkning på kursen, har en god *likviditet* og er derfor lett å kjøpe og selge. Selskap som er notert på et regulert marked, som eksempelvis Oslo Børs og Oslo Axess, har normalt høy likviditet.

Rammebetingelser for næringsvirksomhet, både de nasjonale og de internasjonale, kan også påvirke aksjekursene. Endringer i skatte- og avgiftsnivå nasjonalt og i andre land påvirker selskapenes kostnadsnivå og dermed konkurransesituasjonen. Internasjonale avtaler mellom land om toll og avgifter ved import og eksport av varer og tjenester påvirker konkurransesituasjonen mellom selskaper og dermed aksjekursene.

3.1.3 Aksjehandel – herunder handelssystemer

Bare aksjer utstedt av allmennaksjeselskap (ASA) eller tilsvarende utenlandske selskap kan noteres på et regulert marked (herunder børs) i Norge. Det stilles i tillegg krav til selskapets størrelse, selskapets virksomhetshistorie eier spredning samt offentlig publisering av selskapets økonomi og virksomhet forøvrig.

I Norge finnes det i dag to regulerte markeder for handel med aksjer; Oslo Børs og Oslo Axess. Det er kun Oslo Børs som har konsesjon som børs (www.oslobors.no). Oslo Axess er i det alt vesentlige underlagt de samme regler som gjelder for Oslo Børs med hensyn til oppfølging, overvåking og sanksjonering ved overtredelse av det regelverket som gjelder for handel på regulert marked. Handel i norske aksjer kan også skje på regulerte markeder i utlandet, hvor flere norske selskaper er notert.

Handel i aksjer som ikke er notert på et regulert marked skjer bl.a. i det såkalte OTC-markedet. I disse markedene foregår handler i stor grad basert på informasjon om priser og interesser som meglerforetakene oppgir til hverandre, se www.vpff.no. Dersom en aksje verken er notert på et regulert marked eller i et handelstøttesystem, vil omsetning normalt skje ved at meglerforetakene søker å bistå kunden ved å kontakte potensielle kunder som kan være interessert å gå inn som motpart. Investering i denne type aksjer er forbundet med vesentlig likviditetsrisiko.

Handel på et regulert marked eller i andre handelssystem utgjør **annenhåndsmarkedet** for aksjer, egenkapitalbevis og obligasjoner som et selskap allerede har utstedt. I tillegg fungerer OTC-listene som et annenhåndsmarked for aksjer. Dersom annenhåndsmarkedet fungerer bra, dvs. det er lett å finne kjøpere og selgere og det fortløpende noteres tilbudspriser fra kjøpere og selgere, samt sluttkurser på utførte handler, har selskapene en fordel ved at det blir lettere å utstede nye aksjer og dermed skaffe mer kapital til selskapets virksomhet.

Førstehåndsmarkedet, eller primærmarkedet, kalles det markedet der handel/tegning av nyemitterte aksjer, egenkapitalbevis og

obligasjoner skjer. Aksjer registrert på et regulert marked eller i et annet handelssystem inndeles normalt i ulike lister avhengig av selskapets markedsverdi eller selskapets likviditet. Disse listene publiseres gjerne på handelssystemets hjemmeside, i aviser og gjennom andre media. Selskapene som er notert på Oslo Børs er inndelt i fire ulike segmenter avhengig av selskapets likviditet. Ulike aksjer kan i løpet av dagen eller over lengre perioder vise ulik stabilitet i kursene (volatilitet) dvs. hyppighet og størrelse på kursendringene. Aksjer på lister med høy likviditet anses normalt og kunne innebære lavere risiko enn aksjer notert på lister med lavere likviditet.

3.1.4 Ulike aksjeklasser

Aksjer kan finnes i ulike *klasser*, vanligvis A- og B-aksjer, som normalt har betydning for utøvelse av stemmerett på selskapets generalforsamling. Det er bare et fåtall av de norske børsnoterte selskapene som har ulike aksjeklasser. A-aksjer gir normalt en stemme, mens B-aksjer normalt gir begrenset eller ingen stemmerett. Forskjellene i stemmerett kan for eksempel skyldes at man ved eierspredning vil verne om de opprinnelige grunnleggerne og eiernes innflytelse over selskapet ved å gi dem en sterkere stemmerett.

3.1.5 Pålydende, splitt og spleis av aksjer

En aksjes *pålydende* er den verdi som hver aksje representerer av selskapets aksjekapital. Summen av alle aksjer i et selskap multiplisert med pålydende på hver aksje utgjør selskapets aksjekapital. Iblant vil selskapet endre pålydende, f.eks. fordi markedsprisen på aksjen har steget betydelig. Ved å dele opp hver aksje på to eller flere aksjer, en såkalt splitt, reduseres pålydende og samtidig reduseres kursen på aksjene. Aksjeeieren har derimot sin kapital uendret etter en splitt, men den er fordelt på flere aksjer som har et lavere pålydende og en lavere kurs.

Omvendt kan en *spleis* (omvendt splitt) utføres for eksempel dersom kursen faller betydelig. Da slås to eller flere aksjer sammen til én aksje. Aksjeeieren har dog samme kapital etter en spleis, men fordelt på færre aksjer som har et høyere pålydende og en høyere kurs.

3.1.6 Børsintroduksjon, privatisering og oppkjøp

Børsintroduksjon innebærer at aksjer i et aksjeselskap blir notert på et regulert marked (herunder børs). Allmennheten kan bli tilbudt å *tegne* (kjøpe) aksjer i selskapet i denne forbindelse. Oftest dreier det seg om et eksisterende selskap, som ikke tidligere har vært børsnotert, der eierne har besluttet å øke antall aksjonærer samt lette handelen i selskapets aksjer. Om et statlig eid selskap introduseres på en børs, kalles det for **privatisering** eller delprivatisering avhengig av hvor stor eierandel i selskapet staten tilbyr å selge til allmennheten.

Oppkjøp foregår som regel på den måten at en eller flere investorer tilbyr aksjonærene i et selskap å selge sine aksjer på visse vilkår. Hvis kjøperen får 90 % eller mer av aksjekapitalen og stemmene i selskapet, kan kjøperen begjære **tvangsinnløsning** av de gjenstående aksjene fra de eierne som ikke har akseptert oppkjøpstilbudet.

3.1.7 Emisjoner

Dersom et aksjeselskap vil utvide virksomheten, kreves ofte ytterligere kapital. Kapitalen skaffer selskapet seg ved å utstede nye aksjer gjennom en *emisjon*. Som oftest får de gamle eierne *teg-*

ningsretter som gir forkjøpsrett til å tegne aksjer i emisjonen. Antall aksjer som kan tegnes settes da i forhold til hvor mange aksjer eieren hadde tidligere. Tegneren må betale en pris (emisjonskurs) for de nyutstedte aksjene som kan være lavere enn markedskursen. Straks etter at tegningsrettighetene - som normalt har en viss markedsverdi - blir skilt ut fra aksjene, synker vanligvis kursen på aksjene.

Gjennom en **fondsemisjon** får aksjeeieren flere aksjer, men eierens andel av selskapets aksjekapital forblir uendret. Kursen på aksjene synker ved en fondsemisjon, men gjennom økningen av antall aksjer beholder aksjeeieren en uendret markedsverdi på sin investerte kapital.

Aksjeselskap kan også gjennomføre en såkalt **rettet emisjon** som gjennomføres som en emisjon, men bare rettet mot en begrenset gruppe investorer. Ved en rettet emisjon skjer en såkalt **utvanning** av eksisterende aksjeeierens andel av antall stemmer og aksjekapital i selskapet, men antall eide aksjer påvirkes ikke og markedsverdien på den investerte kapital påvirkes normalt heller ikke.

3.2 Generelt om aksjerelaterte instrumenter

Nær knyttet til aksjer er egenkapitalbevis, konvertible obligasjoner, aksjeindeksobligasjoner/ indeksobligasjoner, warrants, aksjeopsjoner og aksjeindeksopsjoner, og depotbevis. Handel med disse instrumentene skjer normalt på et regulert marked (herunder børs), men OTC-handel forekommer også for denne type finansielle instrumenter.

3.2.1 Egenkapitalbevis

Egenkapitalbevis har klare likhetstrekk med aksjer. Forskjellen knytter seg først og fremst til eierrett til selskapsformuen og innflytelse i utstederens organer. Det er også satt visse restriksjoner på utbyttildelingen. De børsnoterte egenkapitalbevis i Norge er utstedt av sparebanker. Mer informasjon om egenkapitalbevis finnes på www.egenkapitalbevis.no

3.3.2 Konvertible obligasjoner

Konvertible obligasjoner er rentebærende verdipapirer som innen en viss tidsperiode kan byttes i aksjer. Kursen på de konvertible obligasjonene følger normalt aksjekursen og uttrykkes i prosent av pålydende på den konvertible obligasjonen.

3.3.3 Aksjeindeksobligasjoner/Indeksobligasjoner

Aksjeindeksobligasjoner/Indeksobligasjoner er obligasjoner, der avkastningen vanligvis er avhengig av utviklingen i en aksjeindeks. Hvis indeksen utvikler seg positivt, følger også avkastningen etter. Ved en negativ indeksutvikling kan avkastningen utebli. Obligationen etterbetales alltid med eller nær sitt nominelle beløp på forfallsdagen og har således en begrenset tapsrisiko sammenlignet med aksjer og fondsandeler. Risikoen med en plassering i en aksjeindeksobligasjon kan, bortsett fra en eventuell overkurs, defineres som den alternative renteinntekten, dvs. den renteinvesteringen kunne ha fått hvis beløpet hadde blitt investert på en annen måte.

4. Rentebærende finansielle instrumenter (obligasjoner)

4.1 Generelt om rentebærende finansielle instrumenter (obligasjoner)

Et rentebærende finansielt instrument er en fordringsrett på utsteder av et lån. Avkastningen gis normalt i form av **rente (kupong)**.

Det finnes ulike former for rentebærende instrumenter avhengig av hvem som er utsteder, den sikkerhet som utsteder har stilt for lånet, løpetiden fram til forfallsdato og formen for utbetaling av renten. Renten (kupongen) utbetales vanligvis enten som fast eller flytende rente. På et fastrentelån settes («fixes») renten normalt for 1 år om gangen. For lån med flytende rente settes («fixes») renten normalt 4 ganger per år for 3 måneder av gangen basert på NIBOR-renten. På visse lån utbetales det ingen rente, men kun pålydende ved lånets forfallsdag (nullkuponger). Kjøp av nullkupong-papirer skjer til en betydelig underkurs som gjør at effektiv rente er lik papirer med løpende kupongrente. Eksempelvis er all gjeld som staten utsteder i Statskasseveksler (Statssertifikater), nullkuponger.

Risikoen på et rentebærende instrument består dels av den kursorndring som kan inntreffe under løpetiden fordi markedrenten forandres og dels av risiko for at utsteder ikke klarer å tilbakebetale lånet. Lån der fullgod sikkerhet for tilbakebetaling er stilt, er således mindre risikofylte enn lån uten sikkerhet. Helt generelt kan man si at risikoen for tap på rentebærende instrumenter anses å være lavere enn for aksjer.

Markedsrenten bestemmes hver dag, både på instrumenter med kort løpetid (mindre enn ett år) f.eks. **sertifikater** og på instrumenter med lengre løpetider f.eks. **obligasjoner**. Dette skjer i penge- og obligasjonsmarkedet. Markedsrentene påvirkes av analyser og vurderinger som Norges Bank og andre større institusjonelle markedsaktører gjør med hensyn til hvordan utviklingen av økonomiske faktorer som inflasjon, konjunktur, renteutviklingen i Norge og i andre land kommer til å utvikle seg på kort og lang sikt. Norges Bank foretar også operasjoner i penge- og valutamarkedet med formål å styre utviklingen av markedrenten slik at inflasjonen ikke stiger over eller synker under et visst fastsatt mål. Dersom markedrenten går opp, vil kursen på allerede utstedte rentebærende finansielle instrumenter falle forutsatt at de har en fast rente, ettersom nye lån utstedes med en rentesats som følger aktuell markedsrente og dermed gir høyere rente enn hva de allerede utstedte instrumentet gjør. Omvendt vil kursen på allerede utstedte instrumenter stige når markedrenten går ned.

Lån utstedt av stat, fylkeskommune og kommune (eller garantert av slike organisasjoner) anses for å være tilnærmet risikofrie med hensyn til innfrielse til den forhåndsbestemte verdien på forfallsdato.

4.2 Handel med rentebærende finansielle instrumenter (obligasjoner)

En rekke obligasjoner er børsnoterte og således skjer handel med disse finansielle instrumenter i likhet med børsnoterte aksjer på et regulert marked. I tillegg tilbyr Oslo Børs en alternativ markeds plass for handel i obligasjoner og sertifikater.

- **Alternative Bond Market (ABM)**. NORDIC ABM er en egen markeds plass som ikke er regulert av eller underlagt konsesjon i henhold til børsloven, men som administreres og organiseres av Oslo Børs. Handel med obligasjoner skjer normalt på andre måter enn for aksjer. I praksis anses rente- og valutamarkedet som kvoteringsmarked eller prisdrevet marked, i motsetning til aksjemarkedet som er et ordredrevet marked.

Ved handel i standardiserte opsjoner, obligasjoner, valuta- og rentederivater stiller foretaket normalt priser som markedet maker og offentliggjør kjøps- og salgskurser ut fra egne vurderinger av mar-

kedsforholdene. Markedet vil som regel være veldig transparent, da prisene offentliggjøres på foretakets webside eller hos en informasjonsdistributør. Kundene kan således sammenligne priser mellom de ulike foretak. Disse prisene vil enten være indikative eller bindende for et bestemt volum per transaksjon. Dersom prisene er indikative vil foretaket gi kunden en bindende pris ved henvendelser til foretaket. Ved henvendelse til foretaket står kunden fritt til å akseptere eller avvise tilbudet. Dersom kunden aksepterer prisen vil foretaket bli motpart i transaksjonen.

5. Derivatinstrumenter

Derivatinstrumenter, slik som opsjoner, terminer med videre, er utstedt med ulike former for underliggende aktiva, for eksempel aksjer, obligasjoner, råvarer og valutaer.

6. Verdipapirfond

Et verdipapirfond er en «portefølje» av ulike finansielle instrumenter, eksempelvis i aksjer og/eller obligasjoner. Fondet eies av alle som sparer i fondet, andelseierne, og forvaltes av et forvaltningsselskap. Det finnes ulike typer av verdipapirfond med ulike investeringsstrategi og risikoprofil.

Andelseierne får det antall andeler i fondet som tilsvarer andelen av den investerte kapital i forhold til fondets totale kapital. Andelene kan kjøpes og løses inn (selges) hos forvaltningsselskapet. Andelenes aktuelle verdi beregnes daglig av forvaltningsselskapet og baseres på kursutviklingen av de finansielle instrumenter som fondet har investert i.

En av ideene med et verdipapirfond er at det plasserer andelseierens midler i flere ulike aksjer og andre finansielle instrumenter. Dette medfører at risikoen for andelseierne reduseres i forhold til risikoen for de som plasserer midlene bare i ett eller i et fåtall verdipapirer. Andelseierne slipper å velge ut, kjøpe og selge samt overvåke aksjene og drive annet forvaltningsarbeid rundt dette.

Det finnes ulike lover og regler som regulerer verdipapirfondene, og innenfor regelverket finnes det ulike kategorier av verdipapirfond med ulike investeringsstrategier og risikoprofil.

Nedenfor følger en kort beskrivelse av de mest vanlige verdipapirfond:

Aksjefond - et verdipapirfond som normalt skal investere minst 80 prosent av fondets forvaltningskapital i aksjer (eller andre egenkapitalinstrumenter) og som normalt ikke skal investere i rentebærende papirer.

Rentefond - et verdipapirfond som skal plassere midler i rentebærende finansielle instrumenter. Rentefondene deles inn i obligasjonsfond og pengemarkedsfond.

Kombinasjonsfond - et verdipapirfond som ikke defineres som et rent aksjefond eller rentefond. Et kombinasjonsfond kan ha en tilnærmet fast vektning mellom aksjer og rentepapirer, men andelen av ulike papirer kan også endres i løpet av fondets levetid.

Alternative investeringsfond - fondslignende investeringsenheter som kan være organisert som aksjeselskaper eller i andre selskapsformer som ikke er fond. Disse er regulert i en egen lov om alternative investeringsfond.

Nasjonale fond som har unntak fra den såkalte «spredningsregelen» faller også inn under denne kategorien.

Indeksfond – et verdipapirfond som forvaltes relativt passivt i forhold til fondets referanseindeks.

Fond-i-fond - et verdipapirfond som investerer sine midler i andre underliggende verdipapirfond, eller i ett fond (fond i et fond).

Spesialfond - omfatter nasjonale fond som ofte kalles hedgefond. Spesialfond forvaltes på en mer fleksibel måte enn alminnelige verdipapirfond. Spesialfond kan være fond med svært ulikt risiko- og beskyttelsesnivå. Dette kan innebære høy risikotaking. Spesialfond/hedgefond benytter gjerne investeringsteknikker som utstrakt bruk av derivater, shortsalg, lånefinansiering av investeringene og åpne valutaposisjoner.

For mer informasjon om verdipapirfond, se www.vff.no

3. RETNINGSLINJER FOR ORDREUTFØRELSE, HERUNDER OPPNÅELSE AV BESTE RESULTAT

1. Innledning

Retningslinjene omhandler Odin håndtering av utførelse av transaksjoner på vegne av de individuelle porteføljene og verdipapirfondene selskapet forvalter.

2. Ordreutførelse og oppnåelse av beste resultat

Odin har ifølge Verdipapirhandelloven § 10-19, en plikt til å treffe alle rimelige tiltak for å oppnå best mulig resultat for sine kunder ved utførelse av kundeordre. Odin vil ved investeringsbeslutninger foreta en konkret vurdering av hvordan ordren skal utføres for å oppnå Beste Resultat.

Retningsgivende for denne vurdering vil være retningslinjene for ordreutførelse som er gjengitt nedenfor.

Odin vil ved valg av utførelsesmåte ta hensyn til pris, kostnader, hurtighet, sannsynlighet for gjennomføring og oppgjør, størrelse, art og andre relevante forhold.

Når Odin utfører ordre på vegne av kunder og verdipapirfondene vil følgende momenter tas i betraktning (når de ovennevnte faktorenes relevans skal vektlegges):

- Kundens egenskaper (ikke-profesjonell/profesjonell kunde)
- Kundeordrens egenskaper
- Egenskaper ved de finansielle instrumenter som ordren gjelder
- Egenskaper ved de handelssystemer ordren kan rettes til

Når Odin utfører ordre på vegne av verdipapirfondene vil følgende momenter tas i betraktning når ovennevnte faktorenes relevans skal vektlegges:

- Verdipapirfondets mål, investeringsmandat og risiko slik dette fremgår i prospekt og vedtekter
- Ordrens art
- Egenskaper ved de finansielle instrumentene som ordren gjelder
- Egenskaper ved de handelssystemer hvor ordren kan legges inn

Odin vil utføre ordre for verdipapirfondene og kunde på en av følgende måter:

På regulert marked eller MHF (multilaterale handelsfasiliteter):

- (a) ved å legge ordren inn i et handelssystem (regulert marked, MHF, market maker m.v.)
- (b) ved å formidle ordren til et annet verdipapirforetak

Utenfor regulert marked eller MHF:

- (c) ved kjøp fra eller salg til andre kunder (innbyrdes forretninger)
- (d) ved tegning av andeler i verdipapirfond hos den fondet har utpekt for mottak av tegning
- (e) ved å formidle ordren til et annet verdipapirforetak.

Ad a), b) og e):

Selskapet kan benytte samtlige norske verdipapirforetak med konsesjon til ordreutførelse. Selskapet velger verdipapirforetak basert på foretakets kompetanse og kommersielle betingelser, herunder pris i forhold til levert tjeneste. Selskapet anser at «vederlag», normalt kurtasje, ikke nødvendigvis omfatter samme tjeneste hos ulike verdipapirforetak, og anser dermed ikke at kravet om å legge avgjørende vekt på vederlag tilsier at Odin må velge det verdipapirforetak som har lavest kurtasje – dersom et annet foretak leverer en bredere eller en bedre tjeneste som bedre samsvarer med kundenes/fondenes behov.

Selskapet kan også benytte verdipapirforetak etablert utenfor Norge.

Utførelsen av ordre vil følge mottakende verdipapirforetaks retningslinjer for ordreutførelse.

Ad c):

Dersom Odin skal foreta både kjøp og salg av samme finansielle instrument på vegne av kunder og/eller verdipapirfond, og disse ordrene kan matches internt, vil Odin normalt foreta avtaleslutningen på vegne av kundene og/eller verdipapirfondene. Odin vil da ivareta kundenes og fondenes interesser, og fastsette prisen på de finansielle instrumentene på grunnlag av børskurs eller dersom børskurs ikke foreligger, en kurs som etter markedets stilling er rimelig. For at en slik internhandel skal kunne gjennomføres må verdipapirfondet ha et dokumentert salgsbehov, og det mottakende fondet må ha et identifisert kjøpsbehov.

Odin skal påbegynne utførelse av ordren umiddelbart etter at beslutning om kjøp/salg er tatt. Det betyr at Odin vil benytte tidsprioritering av ordre med mindre Odin anser at Beste Resultat oppnås ved å slå ordren sammen med andre ordre. Ordre på vegne av ett fond kan aggregeres med ordre på vegne av andre fond. Aggregering av ordre skal kun finne sted dersom det er usannsynlig at aggregering generelt vil være til ulempe for noen av fondene.

Det gjøres oppmerksom på at aggregering av ordre i enkelttilfeller kan medføre en ulempe. Før ordre kan legges inn aggregert for flere fond, skal Odin ha oppstilt objektive kriterier for fordeling av ordren på det enkelte fond. Kriteriene skal spesielt angi fordeling dersom hele ordren ikke kan oppfylles. Ved aggregering skal alle fond ha ansett å ha handlet på snittkurs.

Hvis ordren/ handelen besluttet utenfor markedsplassens åpnings- tid vil handelen bli utført når markedsplassen gjenåpner.

4. KUNDEKLASSIFISERING

1. Generell informasjon om kundeklassifisering

Odin er pålagt å klassifisere alle kunder i ulike kundekategorier avhengig av profesjonalitet. Kundene skal klassifiseres som henholdsvis ikke-profesjonelle kunder, profesjonelle kunder eller kvalifiserte motparter.

Kundenes klassifisering vil kunne ha betydning for hvilke produkter og tjenester Odin kan tilby. Omfanget av investorbekyttelse avhenger av kundekategori. Nedenfor følger en redegjørelse for hovedtrekkene ved investorbekyttelsen for hver kundekategori. Redegjørelsen er ikke uttømmende.

Lovgivingen åpner til en viss grad for at kunder som ønsker å bytte kundekategori, kan anmode om dette. Bytte av kundekategori må godkjennes av Odin. Selv om vilkårene for omklassifisering som følger nedenfor er oppfylt, står Odin likevel fritt til å vurdere hvorvidt anmodningen etterkommes.

2. Ikke-profesjonell kunde

2.1 Grad av investorbekyttelse

Kunder klassifisert i denne kundegruppen har den høyeste graden av investorbekyttelse. Dette innebærer blant annet at Odin i større grad enn for de øvrige kundekategorier er forpliktet til å tilpasse tjenesteytelsen til kundens individuelle behov og forutsetninger.

I tillegg til at Odin i sin tjenesteyting til kunden er underlagt generelle regler om god forretningsskikk, vil Odin før handler eller rådgiving finner sted, vurdere hvorvidt en tjeneste/ transaksjon, herunder finansielt instrument, er hensiktsmessig eller egnet for kunden. Investeringsrådgiving vil skje på bakgrunn av kundens opplysninger om investeringsmål, finansiell stilling samt erfaring og kunnskap om den aktuelle tjenesten/transaksjonen.

Dersom kunden ønsker å gjennomføre en handel Odin ikke finner hensiktsmessig, tatt i betraktning kundens kunnskap og erfaring, har Odin en frarådingsplikt. Handelen kan likevel gjennomføres dersom kunden ønsker det på tross av advarselen.

Odin plikt til å vurdere hvorvidt en tjeneste/transaksjon er hensiktsmessig, gjelder ikke i alle tilfeller. Blant annet foreligger det omfattende unntak for elektronisk handel, herunder Internett-handel. Status som ikke-profesjonell kunde innebærer også en omfattende rett til å motta informasjon fra Odin. Odin er pliktig til blant annet å informere om de aktuelle finansielle instrumenter og risikoer forbundet med disse, handelssystemer og markedsplasser Odin benytter, samt priser og andre kostnader ved enhver transaksjon slik at kunden settes i stand til å foreta en informert investeringsbeslutning.

2.2 Adgang til omklassifisering

Ikke-profesjonelle kunder kan anmode om å bli behandlet som profesjonell kunde eller kvalifisert motpart, under forutsetning av at nærmere angitte vilkår er oppfylt og at en nærmere angitt prose

dyre følges. Slik omklassifisering medfører en lavere grad av investorbekyttelse.

2.2.1 Fra ikke-profesjonell til profesjonell kunde

1) De absolutte krav

Kunden må oppfylle minst to av følgende kriterier:

- Kunden har foretatt transaksjoner av betydelig størrelse på relevante markeder gjennomsnittlig 10 ganger per kvartal i de foregående fire kvartaler
- Størrelsen på kundens finansielle portefølje, definert til å omfatte kontantbeholdning og finansielle instrumenter overstiger et beløp som svarer til 500.000 euro
- Kunden arbeider eller har arbeidet innen finansiell sektor minst ett år i en stilling som krever kunnskap om de relevante transaksjoner og investeringstjenester

2) Prosedyre

Kunden skal skriftlig informere Odin om at vedkommende ønsker å bli behandlet som profesjonell. Kunden bes dokumentere at kravene i punkt 1 over er oppfylt. Videre skal kunden skriftlig i et separat dokument erklære at kunden kjenner konsekvensene av å miste beskyttelsen som følger av å være klassifisert som ikke profesjonell kunde og som i hovedsak fremkommer av dette informasjonsskrivet.

For nærmere informasjon kan Odin kontaktes. Odin må gjøre en konkret vurdering av hvorvidt kunden - på bakgrunn av kundens ekspertise, erfaring og kunnskap samt de planlagte transaksjoner - er i stand til å treffe egne investeringsbeslutninger og forstår den risiko som er involvert.

2.2.2 Fra ikke-profesjonell til kvalifisert motpart

Anmoder en ikke-profesjonell kunde om å bli omklassifisert til kvalifisert motpart, må kunden gå veien via status som profesjonell kunde. For omklassifisering fra ikke-profesjonell til kvalifisert motpart, se derfor om klassifisering fra ikke-profesjonell til profesjonell i punkt 2.2.1 og fra profesjonell til kvalifisert motpart i punkt 3.2.2.

3. Profesjonell kunde

3.1 Grad av investorbekyttelse

Kunder klassifisert som profesjonelle kunder er i noe mindre grad enn ikke-profesjonelle kunder beskyttet av lovgivingen.

Profesjonelle kunder er på enkelte områder ansett skikket til å ivareta egne interesser, og tjenesteytingen vil som en følge av dette i mindre grad være tilrettelagt kundens individuelle behov.

I utgangspunktet gjelder reglene om god forretningsskikk fullt ut overfor profesjonelle kunder. Omfanget av Odins forpliktelser er imidlertid noe redusert. Blant annet forventes profesjonelle kunder normalt å ha tilstrekkelige kunnskaper til å vurdere hvorvidt en transaksjon er formålstjenlig. Ved investeringsrådgiving vil Odin således basere sine råd på kundens opplysninger om investeringsmål og i utgangspunktet ikke informasjon om finansiell stilling eller kundens kunnskap og erfaring.

Odin vil ikke vurdere hvorvidt gjennomføring av aktuelle transaksjoner er hensiktsmessig og Odin har således heller ingen fra-

rådingsplikt som overfor ikke-profesjonelle. Gjennomføring av transaksjoner vil således være noe mindre omstendelig enn for ikke profesjonelle kunder. Dette kan ha betydning for hurtigheten på gjennomføringen av den aktuelle transaksjonen. En annen konsekvens vil være at profesjonelle kunder kan få tilgang til et bredere produktspekter.

Profesjonelle kunder antas også å være skikket til å vurdere hvilken informasjon som er nødvendig for å treffe en investeringsbeslutning. Dette innebærer at profesjonelle kunder i større grad enn ikke profesjonelle kunder selv må innhente den informasjon de anser som nødvendig. Profesjonelle kunder vil imidlertid motta rapporter om gjennomførte tjenester og annen viktig informasjon - som Odins retningslinjer for ordreførelse og Odins sikkerhetsrett eller tilbakeholdsrett i finansielle instrumenter eller midler.

3.2 Adgang til omklassifisering

Profesjonelle kunder kan anmode om å bli klassifisert som ikke-profesjonelle kunder og dermed få en høyere grad av investorbekyttelse. Profesjonelle kunder kan også anmode om å bli klassifisert som kvalifiserte motparter og derved få en lavere grad av investorbekyttelse. Profesjonelle kunder er ansvarlig for at Odin holdes løpende orientert om enhver endring som vil kunne påvirke deres klassifisering.

3.2.1 Fra profesjonell til ikke-profesjonell kunde

En profesjonell kunde må anmode om en høyere grad av beskyttelse når vedkommende mener seg ute av stand til å foreta en korrekt risikovurdering. En slik endring av kundeklassifiseringen skal dokumenteres ved skriftlig avtale mellom Odin og kunden.

3.2.2 Fra profesjonell til kvalifisert motpart

Profesjonelle kunder som er juridiske personer og som oppfyller to av tre kriterier i punkt 2.2.1 nr. 1) over, kan anmode om å bli behandlet som kvalifisert motpart. Det skal innhentes uttrykkelig bekreftelse fra kunden hvor vedkommende samtykker i å bli behandlet som kvalifisert motpart.

4. Kvalifisert motpart

4.1 Grad av investorbekyttelse

Kvalifiserte motparter innehar den laveste grad av investorbekyttelse. Kunder med status som kvalifisert motpart har i utgangspunktet samme beskyttelse som en profesjonell kunde, se punkt 3. Investorbekyttelsen reduseres imidlertid vesentlig overfor den gruppen når Odin yter følgende investeringstjenester: mottakelse og formidling av ordre, utførelse av ordre for kundens regning og omsetning av finansielle instrumenter for egen regning.

Ved ytelse av slike tjenester overfor kvalifiserte motparter er Odin ikke underlagt Verdipapirhandellovens bestemmelser om god forretningsskikk, Beste Resultat (herunder Odins retningslinjer for ordreførelse) og visse regler tilknytning til ordrebehandling.

Unntaket fra bestemmelsen om god forretningsskikk innebærer blant annet at enkelte av reglene om krav til informasjon og rapportering ikke får anvendelse for denne kundekategorien. I utgangspunktet gjelder dette også regelen om at Odin skal påse at kundens interesser er ivaretatt på beste måte. Krav til god forretningsskikk som et generelt prinsipp gjelder imidlertid uavhengig

av unntaket fra bestemmelsen i verdipapirhandel loven, og således vil kvalifiserte motparter til en viss grad være beskyttet av generelle prinsipper om god forretningsskikk.

4.2 Adgang til omklassifisering

Kvalifiserte motparter kan anmode om å klassifiseres som profesjonell kunde eller ikke-profesjonell kunde og dermed få en høyere grad av investorbekyttelse.

4.2.1 Fra kvalifisert motpart til profesjonell kunde

Kvalifiserte motparter kan anmode om å bli behandlet som profesjonell kunde hvis de ønsker en større grad av investorbekyttelse og å bli omfattet av reglene om god forretningsskikk.

4.2.2 Fra kvalifisert motpart til ikke-profesjonell kunde

Hvis de kunder som i utgangspunktet klassifiseres som kvalifisert motpart ønsker en ytterligere grad av investorbekyttelse, kan de be om å bli behandlet som en ikke-profesjonell kunde. Punkt 3.2.1 ovenfor vil gjelde tilsvarende ved slik anmodning.

5. LYDOPPTAK AV TELEFONSAMTALER

5.1 Innledning

Odin har nedfelt interne rutiner som implementerer verdipapirhandelens krav til rutiner for lydopptak, dokumentasjon av annen kommunikasjon og innsyn i lagrede lydopptak mv. Rutinen gjelder all kommunikasjon i forbindelse med utførelse av investeringstjenester, herunder all investeringsrådgivning og alle ordre og indikasjoner på ordre om kjøp, salg eller tegning av finansielle instrumenter og selskapsandeler som mottas av selskapet per telefon eller gjennom øvrig elektronisk kommunikasjon.

Med indikasjoner på kjøp, salg eller tegning forstås henvendelser der kunde gir uttrykk for interesse for kjøp, salg eller tegning, uten at en direkte ordre blir gitt. Muntlige ordre mottatt pr telefon skal ikke legges inn i et ordresystem dersom det ikke er foretatt lydopptak.

5.2 Lydopptak

Alle telefonsamtaler i tilknytning til utførelse av de investeringstjenester Odin tilbyr, herunder ordrer og indikasjoner nevnt under pkt. 5.1 som mottas muntlig pr. telefon, vil bli utført via en av selskapets telefoner som er tilkoblet lydopptaksutstyr og skal dokumenteres ved at det foretas lydopptak av telefonsamtalen.

5.3 Oppbevaring og innsyn

Lydopptak av telefonsamtaler vil bli lagret i minst fem år fra opptaket ble gjort.

Opptakene skal behandles som sensitiv informasjon omfattet av selskapet og de ansattes taushetsplikt, og skal lagres slik at de ikke er tilgjengelig for uvedkommende. Opptakene skal ikke være tilgjengelige for andre enn selskapets leder og avdeling Business Compliance, samt andre selskapets leder måtte gi fullmakt til.

Opptakene skal lagres slik at det kan søkes på tidspunkt for samtalen, inngående og utgående telefonnummer og navn på selskapets ansatt som deltok i samtalen.

5.4 Ordremottak via SMS

Ordre eller indikasjon på ordre som mottas via SMS vil ikke bli godtatt.

5.5 Ordremottak og annen kommunikasjon via øvrige kommunikasjonskanaler

Dersom ordre eller indikasjon på ordre om kjøp, salg eller tegning av finansielle instrumenter er mottatt gjennom andre kommunikasjonskanaler enn per telefon, f.eks. per e-post eller faks, vil dokumentasjonen bli oppbevart på betryggende måte i tre år. Dokumentasjonen skal være gjenfinnbar etter søk på kundens identitet, tidspunktet for kommunikasjonen og navn på selskapets ansatte som utførte kommunikasjonen.

6. BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Odin Forvaltning AS vil behandle all personinformasjon i tråd med Lov om behandling av personopplysninger av 20.07.2018. Nærmere informasjon om behandlingene er å finne på www.odinfond.no hvor vi redegjør for selskapets regler rundt personvernet.

7. OPPBEVARING OG SLETNING AV INFORMASJON

Dokumentasjon over utførte investeringstjenester, mandater og utførte egnethetstester vil bli oppbevart i minst fem år, eller over hele kundeforholdets varighet. Ved passivitet fra kundens side etter utført egnethetstest (dvs. ikke inngått kundeforhold) vil testen bli oppbevart i 12 mndr., deretter slettet. Regnskapsmateriale knyttet til transaksjoner med kunde/investor oppbevares så lenge kundeforholdet varer. Dersom kunde selger seg helt ut av våre fond, vil transaksjonsoppgaver bli oppbevart i minst 5 år etter siste fondsinnløsning og ved det aktuelle regnskapsårets slutt, deretter slettet.